

TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ TARİH ÖĞRETMENLİĞİNE İLİŞKİN İNANÇLARININ METAFOR ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ¹

(INVESTIGATING PROSPECTIVE HISTORY TEACHERS' BELIEFS ON
HISTORY TEACHERS THROUGH METAPHOR ANALYSIS)

Banu ÇULHA ÖZBAŞ²
Semih AKTEKİN³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; tarih öğretmen adaylarının, tarih öğretmenliğine ilişkin inançlarını metafor analizi yoluyla incelemektir. Araştırma verileri tarih öğretmenliği programına devam eden 72 (4. ve 5.sınıf) öğretmen adayından toplanmıştır. Katılımcılardan “*Tarih öğretmeni gibidir. Çünkü.....*” ifadesini metafor kullanarak doldurmaları istenmiştir. Öğretmen adaylarından elde edilen bu veriler nitel (içerik analizi ve betimsel analiz) veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında tarih öğretmeni adaylarının, tarih öğretmenine ilişkin 63 geçerli metafor geliştirdikleri anlaşılmıştır. Bu metaforlar 6 ana metafor çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bunlar; “tarihsel bilginin aktarıcısı olarak tarih öğretmeni”, “tarihsel bilginin depolayıcısı olarak tarih öğretmeni”, “aydınlatan/yol gösteren kişi olarak tarih öğretmeni”, “müfredatın bekçisi olarak tarih öğretmeni”, “toplumu şekillendiren kişi olarak tarih öğretmeni”, “tarih araştırmacısı olarak tarih öğretmeni”dir. Araştırma sonucunda, tarih öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar arasında ilk sırayı tarihsel bilginin aktarıcısı ve depolayıcısı olarak tarih öğretmeni metaforlarının yer aldığı görülmüştür. Bu sonuç, genel olarak tarih öğretiminin amacı çerçevesinde değerlendirilmiş ve bu paralelde tarih öğretmeni eğitimcilerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarih öğretmen adayları, tarih eğitimi, öğretmen eğitimi, tarih öğretmenliğine ilişkin inançlar, metafor.

ABSTRACT

The aim of this study is to explore the prospective history teacher's beliefs about history teachers by using metaphor analysis. Data were gathered from 72 (4th and 5th) student teachers. Participants were asked to complete the sentences in writing such as “The history teacher looks like... because...” with metaphors they choose. Data were analysed using qualitative (content and descriptive analysis) techniques. According to the data, 63 metaphors were developed by the candidates. These metaphors were grouped under 6 main categories, namely; “history teacher as transformer of historical knowledge”, “history teacher as a carrier of historical knowledge”, “history teacher as a guide/lightener for the students”, “history teacher as a gatekeeper of curriculum” “history teacher as a community changer” and “history teacher as a history researcher”. Among these, the most commonly used metaphors were ‘history teacher as a transformer’ and ‘carrier of the historical knowledge’. This result was discussed in respect to the aims of history teaching and some recommendations were provided for the history teacher educators.

Key words: History student teachers, teaching history, teacher education, beliefs about teaching history, metaphors

¹ Bu araştırmanın bulgularının bir kısmı, 13-16 Ekim 2011 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen V. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongre’sinde sunulmuştur.

²Yrd. Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, E-mail: banu.culha@deu.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr. KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, Akçaabat, Trabzon. E-mail: saktekin@yahoo.com

GİRİŞ

Hizmet öncesi öğretmen eğitimi süreci, öğretmenlerin profesyonel gelişiminin ilk basamağını oluşturur. Lisans eğitimine girişle başlanan bu süreç tarih öğretmeni adayı olarak lisans veya tezsiz yüksek lisans programından mezun oluncaya kadar sürer (Aktekin, 2010). Genel olarak öğretmen eğitimi sürecinde, öğretmen adaylarından hem öğretmenlik mesleği ve öğretime ilişkin yeni bakış açılarını tanımaları, hem de bu paralelde bilgi edinip, beceriler geliştirmeleri beklenir. Tarih öğretmeni eğitimi sürecini tamamlayan adaylardan beklenen, tarih bilgisinin pasif aktarıcıları olmaları değil, çok yönlü ve karmaşık bilgi bütününe sahip olan ve bunları aktif bir şekilde öğreten profesyoneller olarak yetişmeleridir (Karabağ, 2010). Burada bilgiden kastedilen tarih öğretmeni adaylarının sadece tarihsel bilgi ile donatılmaları değil, aynı zamanda öğretmenlik mesleğinin ve özelde de tarih öğretmenliğinin kendine has özelliklerinin farkına vararak bu yolda yeni bilgi ve beceriler edinmeleridir.

Modern eğitim yaklaşımlarında öğretmenin sınıftaki rolü, değişmez birtakım bilgileri öğrencilere belletmek/aktarmak olarak değil, öğrencilerin bilgiye erişme ve kendi bilgilerini inşa etmelerinde onlara yol gösterme ve yardımcı olma şeklinde görülmektedir. Bu yaklaşımın uygulamaya geçebilmesi için öğretmenlerin öğretim ve öğrenme ile ilgili tutum, inanç ve görüşleri önem kazanmıştır. Öğretmen inançları ile ilgili kapsamlı araştırmalar yapan Richardson'a göre (2003) eğer eğitime yapılandırmacı pencereden bakmak gerekirse önce öğretmenlerin öğrenme ve eğitimle ilgili inançlarını incelemek gerekmektedir. Çünkü nasıl ki öğrenciler sınıfa içleri bilgi ve becerilerle doldurulacak boş kaplar olarak gelmiyorlarsa öğretmenler de sınıfa sadece müfredatın istediği şeyleri vermeye kurgulanmış kişiler olarak değil, kendi kişisel özellik ve birikimlerini de yansıttıkları bir faaliyette bulunmak üzere gelmektedirler. O yüzden öğretmenlerin meslekleriyle ilgili kişisel inanç ve yargılarının ortaya konması onların mesleki uygulamalarını anlamak bakımından önem arz etmektedir (Hargreaves, 1994).

Öğretmen adaylarının, öğretmen eğitimi sürecinde karşılaştıkları yeni bilgileri kabul ya da reddetme süreçleri son yıllarda öğretmen eğitimi alanında yapılan çalışmaların odağında yer almaktadır. Çünkü öğretmen adaylarının, öğretmen eğitimi programlarına başlamadan önce beraberlerinde getirdikleri inançları, tutumları, beklentileri ve algılarının neler olduğu ve bunların nasıl geliştiği ya da gelişmediği öğretmen eğitimi sürecini temelden etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Bu araştırmalarda metaforlar sıklıkla kullanılan bir araştırma türüdür (Silverman, 2000; Saban, 2004; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006, Cerit, 2008). Benzetişim, benzeşme, andırış, andırma anlamına gelen metaforlar kısaca bir varlığın başka bir varlık olarak

ifade edilmesi olarak tanımlanabilir (Sönmez, 1993). Metaforlar, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgilerle benzerliklerini bularak ilişkiler kurulmasını sağlar ve böylece, yeni bilginin somut olarak açıklanmasına yardım ederler (Senemoğlu, 2005: 564). Metaforlar, özünde bireylerin his, idrak, kavrayış ve düşüncelerini şekillendirilmesinde kolaylıkla kullanılabilir. Bunlar bireylerin gerçek hayattaki davranışlarını etkilediği için son derece önemlidir (Collins ve Green, 1990). Ayrıca Richardson'e göre (2003), metaforlar bireysel değerleri dolaysız gösterdikleri için de son derece önemlidir. Çünkü bu özellikleriyle metaforlar, bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması haline dönüşmüştür (Arslan ve Bayrakçı, 2006:103). Bunun yanında metaforların ön deneyimleri açığa çıkarma (Zhao, Coombs ve Zhou, 2010) ve yaşanılan kültürden etkilenme (Adler, 2008) özellikleri vardır.

Hem görev başındaki hem de aday öğretmenlerin öğretim, öğrenci, öğrenme ve diğer konulardaki görüşlerinin neler olduğunu anlamak için metaforlar birçok araştırmada kullanılsa da (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Cerit, 2008, Alger, 2009; Zhao, Coombs & Zhou, 2010; Thomas ve Beauchamp, 2011) Türkçe literatürde tarih öğretmeni adaylarıyla yapılan metafor çalışmasına rastlanmamıştır. Ülkemizde genel olarak öğretmen kavramı ile ilgili metafor analizi yoluyla yapılan çalışmaların sonuçlarında öğretmenin bilgi kaynağı ve bilgi aktarıcı rollerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalardan biri Cerit'in (2008:693-712) öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin öğretmen kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar üzerine yaptığı çalışmadır. Bu çalışma sonucunda öğretmen, bilgi kaynağı ve dağıtıcısı, ana-baba, arkadaş, rehber, çevresini aydınlatan kişi olarak görülmüştür. Saban, Koçbeker ve Saban da (2006:514) yaptıkları çalışmada öğretmen bilgi üreticisi ve biçimlendirici olarak görülmüş, öğretmenle ilgili güneş, heykeltıraş, ana-baba, pusula, fener gibi metaforlar üretilmiştir. Çelikten (2006:277) çalışmasında öğretmen ile ilgili geliştirilen olumlu metaforlar olarak arkadaş, ana-baba, bahçıvan metaforlarını dile getirmiştir. Saban'ın çalışmasında (2004:131-155) öğretmen öğrencilere bilgi sunucu, şekil verici ve onları tedavi edici olarak görülmüştür. Seferoğlu, Korkmazgil ve Ölçü (2009:323-335) İngilizce öğretmenleri ve öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada öğretmenin daha çok rehber olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Aydın ve Pehlivan'ın (2010) Türkçe öğretmen adayları ile ilgili yaptıkları çalışmada da öğretmen adaylarının Türkçe öğretmenini bilgi kaynağı olarak değerlendirdikleri anlaşılmıştır. Türkiye'de yapılan yukarıdaki araştırmalardan Seferoğlu, Korkmazgil ve Ölçü (2009)'un İngilizce öğretmenleri ile yaptıkları çalışma dışında genellikle öğretmenin bilgi aktarıcı rolüne vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada tarih öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin sahip oldukları inançları metafor yoluyla ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Tarih öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
3. Bu metaforlar öğretmen adaylarının tarih eğitimi anlayışıyla ilgili neler söylemektedir?

YÖNTEM

Metaforlar aracılığıyla veri toplama yoluna gidilen bu araştırma özünde nitel bir araştırmadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre, metaforlar eğitim araştırmalarında iki amaçla kullanılabilir. Bunlardan ilki var olan durumu belirlemektir. Diğeri de bir süreci iyileştirmektir. Bu araştırmada metafor bir kesit üzerinde betimleme amacıyla kullanılmıştır. Metaforlar betimleme amacıyla kullanıldığında bir durum, olay ve olgu var olduğu haliyle betimlenir.

Katılımcılar

Araştırmaya Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde 41'i (% 57) 4. sınıf, 31'i de (% 43) 5. sınıfta okuyan toplam 72 tarih öğretmenliği bölümü öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların % 60'ı (43 kişi) kadın, % 40'ı (29 kişi) da erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan tarih öğretmenliği bölümü öğrencilerine 'tarih öğretmeni' sözcüğüne ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak amacıyla öncelikle onlara metaforun ne olduğu örnekler verilerek açıklanmıştır. Daha sonra kendilerine verilen form üzerindeki "*Tarih öğretmeni gibidir, çünkü*"boş cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bunun yanında katılımcıların doldurduğu bireysel bilgi formu ile örneklem grubunun özellikleri betimlenmeye çalışılmıştır. Öğretmen adayları formları 20-30 dakika içinde doldurmuşlardır.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının el yazısı ile doldurdıkları formlar araştırmacılar tarafından kodlanmış, ardından da bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde hem McGrath (2006, akt. Zhao, Coombs ve Zhou, 2010)'ta hem de Saban (2009)'da belirtilen yol birlikte

izlenmiştir. Bunun için öncelikle formlardaki Metaforlar belirlenmiş ve listelenmiş, bunlar kategorize edilerek ana metaforlar belirlenmiş, daha sonra da ana metaforlar kendi aralarında gruplandırılmıştır.

Metaforların belirlenmesi, ayıklanması ve kodlanması:

Araştırmada öncelikle 76 tarih öğretmen adayına ulaşılmış, fakat bunlardan 4'ünün formu eksik doldurdukları tespit edilmiştir. Bu yüzden kodlama işlemi 72 öğretmen adayının formları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kodlama sırasında öğretmen adaylarının sınıfı 4. ve 5. olarak, cinsiyetleri ise K (kadın) ve E (erkek) olarak kodlanmıştır. Ardından öğretmen adaylarının ürettikleri tüm metaforlar bir listeye aktarılarak geçici bir liste elde edilmiştir. Böylece öğretmen adaylarının belli bir metaforu sıklıkla dile getirip getirmediğine bakılmıştır.

Örnek metaforların derlenerek ana metaforların belirlenmesi:

Öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde toplam 63 adet değişik metafor geliştirdikleri görülmüştür. Bu metaforlardan benzer olanlar birlikte gruplandırılarak ana metaforlar oluşturulmuş ve bu ana metaforları en güzel temsil ettiği düşünülen öğretmen adaylarının örnekleri seçilerek makale içinde sunulmuştur.

Ana metaforların kendi aralarında gruplandırılması:

Öğretmenler tarafından üretilen metaforlar ortak özellikleri bakımından 6 farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerin belirlenmesinde genel olarak öğretmenlerin öğretmene ilişkin geliştirdikleri metaforları inceleyen araştırmalardan yararlanılmıştır. Bulgular kısmında bu metaforlar ayrıntılı şekilde açıklanarak yorumlanmıştır.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Nitel araştırmada güvenilirliği arttırmak için araştırmacıların bazı önlemler almaları önerilmektedir. Bu önlemler, daha çok araştırmada kullanılan stratejilerin, neden/nasıl kullanıldığının belirgin hale getirilmesi ve bu şekilde diğer araştırmacıların bu stratejileri benzer bir biçimde kullanabilmesine olanak tanınması ile ilişkilidir (Mason, 1996; Silverman, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmacı izlediği aşamaları ayrıntılı ve açık bir biçimde rapor ettiği takdirde araştırmasının dış güvenilirliği; araştırma sonuçlarını kendi tercih ve yönelimlerine göre biçimlendirmediklerini okuyucuya ikna ettiği takdirde araştırmanın iç güvenilirliği sağlanmış olacaktır. Yine araştırma sonucu rapor edilirken bulguların bir bölümünün orijinalliği bozulmaksızın verilmesinin araştırmanın iç güvenilirliğini önemli bir şekilde yükseltecek önlemlerdendir (Maykut ve Morehouse, 1994; Robson, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 2005; Türnüklü, 2001). Bu araştırmada da metaforların belirlenme süreci ayrıntılı bir şekilde betimlenmiş ve araştırmanın bulguları

kısımında katılımcıların ifadelerinden birebir örnekler sunulmuştur. Araştırmada elde edilen nitel veriler öncelikle içerik analizine tabi tutulmuştur. Nitel veriler nicel olarak da ifade edilmiş, her bir kategoriye temsil eden katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Tarih öğretmen adayları ‘tarih öğretmeni’ne ilişkin toplam 63 adet metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar şunlardır: Hazine kutusu (1), antika (1) gökyüzü (1), kara kutu (1), geçmişin yansıması (1), muz (1), köprü (2), zaman makinesi (2), kumbara (1), geç dönem Abbasi Halifesi (1), ayna (3), nehir (1), şarap (2), çürük meyve (1), bayrak (1), korkuluk (1), tükenmez kalem (1), google motoru (1), el fenerindeki ampul (1), inek (1), ekşi sözlük (1), kadın (1), girdap (1), bilge (1), sürekli izlenen film (1), renk (1), yağmur (1), balıkçı (1), nefes (1), su (2), defne avcısı (1), bilgi (1), aç insan (1), kitap (2), ay (1), ağaç (2), gece lambası (1), ışık (1), mat bir renk (1), sünger (1), toplumun hafızası (1), bozkurt (1), ayakkabı (1), buezela (vuvuzela) (1), kutu (1), arabanın uzun farları (1), yemek (1), tren (tüneldeki) (1), geçmiş (1), güneş (1), saat (1), fener (1), atmosfer (1), su damlası (1), kütüphane (1), çınar ağacı (1), anahtar (2), izci (1), hardisk (1), hafıza (1), mimar (1), rehber (1) ve mıknaş (1).

Öğretmen adaylarının tarih öğretmenine ilişkin bu metaforları incelendikten sonra bunlar çeşitli alt kategorilerde toplanmıştır. Bu kategoriler oluşturulurken genel olarak öğretmenlerin öğretmeni nasıl algıladıklarına ilişkin metafor çalışmalarından (Mahlios ve Maxson , 1998; Martinez, M., Sauleda N., ve Huber, G, 2001; Oxford v.d. 1998; Guerrero ve Villamil, 2000; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006) yararlanılmıştır.

Katılımcıların metaforlarından hareketle oluşturulan alt kategoriler şunlardır: tarihsel bilginin *aktarıcısı* olarak tarih öğretmeni, tarihsel bilginin *depolayıcısı* olarak tarih öğretmeni, *aydınlatan/yol gösteren kişi* olarak tarih öğretmeni, *müfredatın bekçisi* olarak tarih öğretmeni, *toplumu şekillendiren kişi* olarak tarih öğretmeni ve *tarih araştırmacısı* olarak tarih öğretmenidir. Tablo 1’de gruplandırılan bu metaforların detayları verilmiştir.

Tablo 1: Tarih Öğretmenine İlişkin Geliştirilen Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar
Tarihsel bilginin <i>aktarıcısı</i> olarak tarih öğretmeni	Hazine kutusu (1), antika (1) gökyüzü (1), köprü (2), zaman makinesi (2), bayrak (1), girdap (1), ayna (3), sürekli izlenen film (1), nefes (1), ay (1), geçmiş (1), güneş (1), saat (1), atmosfer (1), çınar ağacı (1), ağaç (2), şarap (2), nehir (1), su (2), su damlası (1)
Tarihsel bilginin <i>depolayıcısı</i> olarak tarih öğretmeni	Kumbara (1), google motoru (1), inek (1), ekşi sözlük (1), kadın (1), bilge (1), renk (1), yağmur (1), bilgi (1), sünger (1), kitap (2), mıknaş (1), hafıza (1), hardisk (1), kutu (1), yemek (1), kütüphane (1)
<i>Aydınlatan /yol gösteren kişi</i> olarak tarih öğretmeni	Kara kutu (1), tükenmez kalem (1), el fenerindeki ampul (1), gece lambası (1), ışık (1), tren (tüneldeki) (1), fener (1), arabanın uzun farları (1), Balıkçı (1), bozkurt (1), ayakkabı (1), rehber (1), anahtar (2), geçmişin yansıması (1)
<i>Müfredatın bekçisi</i> olarak tarih öğretmeni	Muz (1) , geç dönem Abbasi Halifesi (1), çürük meyve (1), korkuluk (1), mat bir renk (1), buezala (vuvuzela) (1)
Toplumu <i>şekillendiren kişi</i> olarak tarih öğretmeni	Toplumun hafızası (1), izci (1), mimar (1)
Tarih <i>araştırmacısı</i> olarak tarih öğretmeni	Define avcısı (1), aç insan (1)

Tablo 2 incelendiğinde, tarih öğretmen adaylarının tarih öğretmenini en çok tarihsel bilginin aktarıcısı (n:28, % 39) ve tarihsel bilginin depolayıcısı (n:18,%25), olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bunları sırasıyla öğrencilerini aydınlatan/yol gösteren kişi olarak tarih öğretmeni (n:15, % 21) , müfredatın bekçisi olarak tarih öğretmeni (n:6, %8), toplumu şekillendiren kişi olarak tarih öğretmeni (n:3,%4) ve tarih araştırmacısı olarak tarih öğretmeni (n:2, %3) kategorileri izlemektedir.

Tablo 2: Tarih Öğretmen Adaylarının Geliştirdikleri Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor	f	Yüzde (%)
Tarihsel bilginin <i>aktarıcısı/taşıyıcısı</i> olarak tarih öğretmeni	28	39
Tarihsel bilginin <i>depolayıcısı</i> olarak tarih öğretmeni	18	25
<i>Aydınlatan/yol gösteren kişi</i> olarak tarih öğretmeni	15	21
<i>Müfredatın bekçisi</i> olarak tarih öğretmeni	6	8
<i>Toplumu şekillendiren kişi</i> olarak tarih öğretmeni	3	4
<i>Tarih araştırmacısı</i> olarak tarih öğretmeni	2	3
Toplam	72	100

Öğretmenlerin ifadelerinin nedenleri için formlardaki ‘çünkü..’ açıklamalarına bakılmıştır. İfade edilen metaforların sebepleri aşağıda açıklanmıştır.

Kategori 1: Tarihsel bilginin aktarıcısı/taşıyıcısı olarak tarih öğretmeni

Bu kategori altında yer alan metaforlar incelendiğinde, bir kısmının su ve suyun akışkanlığını konu alan metaforlar olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar; nehir (1), su (2) ve su damlası (1) dır. Bu kategori altında ayrıca, geçmişin aktarılmasına vesile olabilecek nesnelere de öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar içinde yer almıştır. Bunlar; köprü (2), zaman makinesi (2), hazine kutusu (1), antika (1), ayna (3) ve saat (1) tir. Bazı tarih öğretmeni adayları da ağaç metaforunu tarihsel bilginin aktarıcısı olarak tarih öğretmeni nitelemek için kullanmışlardır. Burada özellikle çınar ağacına vurgu yapıldığı görülmektedir. Aşağıda öğretmen adaylarının tarih öğretmenin tarihsel bilginin aktarıcı rolüne vurgu yapan metaforları neden tercih ettiklerine ilişkin açıklamalar ve yorumlara yer verilmiştir

1.5.K: Tarih öğretmeni “*hazine kutusu*” gibidir. Çünkü; kapağını açtığı anda içinden değerli nesnelere çıkar. Tarihte unutulmaya yüz tutmuş şeyler onun ifadesiyle anlam kazanır. Gelecek kuşaklara aktarılır.

7.5.K: Tarih öğretmeni “*zaman makinesi*” gibidir. Çünkü; geçmişin bilgisine sahiptir ve onu öğrencilerine aktarır.

1.5.K: kodlu öğrenci tarihin bilgisi ile dolu olan tarih öğretmenin bu bilgiyi aktarıcı rolünü hazine kutusu metaforu ile açıklamaktadır. Burada öğretmen tarihsel konularla ilgili edindiği zengin bilgiyi saklamakta, sorumakta ve gelecek kuşaklara bu bilginin aktarılmasında bir araç görevi üstlenmektedir. 7.5.K. kodlu öğrenci de tarih öğretmenin tarihsel bilginin aktarıcısı rolünü zaman makinesi metaforu ile açıklamakta, burada da yine tarihe ilişkin bilgiye sahip olan öğretmenin tarihin aktarılmasında araç rolüne vurgu yapılmaktadır. Aşağıda açıklaması verilen 49.4.E: kodlu öğrenci ise tarih öğretmenin aktarıcı rolünü geçmişin tecrübesi bilgisi ile dolu olan tarih öğretmenin köprü gibi bu bilgiyi öğrencilerine taşıdığına vurgu yapmaktadır.

49.4.E: Tarih öğretmeni “*köprü*” gibidir. Çünkü; insanı büyüten ve geleceğe güvenle bakmasını sağlayan tecrübelerdir. Sosyal, ekonomik, siyasi farklı alanlar üzerine eğilen tarih öğretmeni geçmişin tecrübesini bugüne taşır.

Aşağıda açıklaması verilen 12.5.K: kodlu öğrenci ise, tarih öğretmenin aktarıcı rolünü nehir metaforu ile açıklamaktadır. Suyun zamanla dere yatağını genişletmesi, yatağını genişlettikçe de daha fazla yer açması böylece derenin suyunun daha çok olması burada tarih öğretmenin tarihsel bilgisini zenginleştirilmesi çoğaltmasını açıklamakta bu yolla da nehir

güçlenmekte öğretmenin de tarihsel bilgisi çoğalmakta ve bu gelecek kuşaklara aktarılmakta.

12.5.K:Tarih öğretmeni “*nehir*” gibidir. Çünkü; su aktıkça derenin yatağı genişler, toprak kumu vs. biriktirir. Tarih de zamansal olarak akıp giden bir süreçtir ve öğretmen o dere yatağını genişletip daraltmak ya da malzemeleri biriktirmekle ye onları gelecek kuşaklara aktarmada aracıdır.

66.4.K: kodlu öğrenci ise, tarih öğretmenin tarihin bilgisi ile dolu olduğunu, bu bilgi ve birikimi de öğrencilerine aktardığına vurgu yapmaktadır. Burada da tarih öğretmeni geçmişin bilgisini aktarmakta bir araca dönüşmektedir.

66.4.K: Tarih öğretmeni “*çınar ağacı*” gibidir. Çünkü yüzyıllarca yaşanan olayları, kişileri öğrencilere aktarır. Yıllar geçtikçe birikimi arttıkça koca bir çınar haline gelir.

Kategori 2: Tarihsel bilginin depolayıcısı olarak tarih öğretmeni

Bu kategori altında yer alan açıklamalarda ortak vurgu tarih öğretmenin tarihsel bilgi ile dolu olmasına yapılmaktadır. Bu kategori içinde yer alan metaforlar; kumbara (1), google motoru (1), inek (1), ekşi sözlük (1), kadın (1), bilge (1), renk (1), yağmur (1), bilgi (1), sünger (1), kitap (2), mıknaş (1), hafıza (1), harddisk (1), kutu (1), yemek (1), kütüphane (1)'dir. Aşağıda tarih öğretmen adaylarının neden bu metaforları seçtiklerine ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir.

18.5.E: Tarih öğretmeni “*google motoru*” gibidir. Çünkü; öğrenci aradığı her bilgiyi onda bulabilmelidir.

21.5.K: Tarih öğretmeni “*ekşi sözlük*” gibidir. Çünkü; her şeyin cevabı ve bilgisi ondadır.

9.5.K: Tarih öğretmeni “*kumbara*” gibidir. Çünkü; ufak tefek bilgileri biriktirerek hepsini ortaya koyduğunda(aktaran olabilir) büyük bir hazineye bilgi birikimine kavuşmuş olur.

76.4.E: Tarih öğretmeni “*mıknaş*” gibidir. Çünkü etrafındakileri bilgisi ve tecrübesiyle kendisine çeker. (aydınlatan, yol gösteren olabilir)

43.4.E:Tarih öğretmeni “*sünger*” gibidir. Çünkü; ne anlatırsa anlamaya çalışır absorbe eder ve süngeri sığığında çıkan su gibi ondan da bilgiler akar. (aydınlatan, yol gösteren olabilir)

18.5.E: kodlu öğrenci google motoruna benzettiği tarih öğretmenin öğrencinin ulaşmak isteyebileceği her bilgiyi bilmesine vurgu yapmaktadır. 21. 5.K:kodlu öğrenci de ekşi sözlüğe benzettiği tarih öğretmenin her şeyin

bilgisine sahip olduğunu, 9.5.K. kodlu öğrenci de kumbara gibi tarih öğretmenin tarihe ilişkin bilgiyi depoladığını, 76.4.E: kodlu öğretmen adayı ise mıknaş gibi tarih öğretmenin tarihsel bilgiyi çektiğini, 43.4.E: kodlu öğretmen adayı da tarih öğretmenin sünger gibi kendisinde tarihe ilişkin bilgileri barındırdığına vurgu yapmaktadır.

Kategori 3: Öğrencilerini aydınlatan/yol gösteren kişi olarak tarih öğretmeni

Bu kategori içinde yer alan tarih öğretmen adayları tarih öğretmenini kara kutu (1), tükenmez kalem (1), el fenerindeki ampul (1), gece lambası (1), ışık (1), tren (tüneldeki) (1), fener (1), arabanın uzun farları (1), balıkçı (1), bozkurt (1), ayakkabı (1), rehber (1), anahtar (2), geçmişin yansıması (1) metaforları ile nitelendirmişlerdir. Bu metaforlara ilişkin geliştirdikleri açıklamalar da aşağıda verilmiştir.

19.5.E: Tarih öğretmeni “*el fenerindeki ampul*” gibidir. Çünkü el fenerinin bataryası bilgiler olursa bu bilgi ya da enerjiyi ışığa çeviren ampul olan öğretmendir. Bu feneri nereye tutarsan aydınlatır. Tarih öğretmeni de geleceği aydınlatır.

53.4.E:Tarih öğretmeni “*tren (tüneldeki)*” gibidir. Çünkü; karanlık ve anlaşılması güç bir geçmişten günümüzü aydınlatmaya yardımcı olur.

40.4.K:Tarih öğretmeni “*gece lambası*” gibidir. Çünkü; karanlıkta uyuyamayanların kullandığı ama ışıkta uyuyamayanların hiç görmek istemediği bir şeydir. Tarih öğretmeni de tarihe ilgi duyanla duymayanı bilgilendirmeye aydınlatmaya çalışan gece lambası gibidir.

45.4.E:Tarih öğretmeni “*bozkurt*” gibidir. Çünkü Türk mitolojisinde bozkurt yol gösterici özelliğiyle göze çarpar. Tarih öğretmeni de yeni kuşaklara insanlığın geçmiş deneyimlerini hatırlatarak onlara yol gösterir.

75.4.E: Tarih öğretmeni “*rehber*” gibidir. Çünkü öğrencide var olan donanımına belli başlı bazı eksiklikleri de katarak ana bir ilerleme kaydetmesine rehberlik eder.

46.4.K:Tarih öğretmeni “*ayakkabı*” gibidir. Çünkü; insanların yürümeye ilerlemesine tarih öğretmenin yol göstericiliğine borçluyuz. Tarih diye bir ders olmasa insanlar her şeyi yeniden yapmak zorunda kalır. Hafıza kaybı yaşar. Örneğin her kuşak yeniden ateşi, tekerleği, elektriği vs. bulmaya çalışır böylece ilerleme yavaş olurdu.

Öğretmen adaylarının yukarıdaki açıklamaları incelendiğinde tarih öğretmenin yol gösterici özelliğini özellikle genç kuşakların tarihte yaşanan olayların tekrarına düşmeleri, geçmiş deneyimi aktarma yolunda yol göstericilikten kastedildiği anlaşılmaktadır.

Kategori 4: Müfredatın bekçisi olarak tarih öğretmeni

Bu kategori altında değerlendirilen metaforlar; muz (1) , geç dönem Abbasi Halifesi (1), çürük meyve (1), korkuluk (1), mat bir renk (1) ve buezela (vuvuzela) (1)'dir. Aşağıda bu metaforlardan bazılarını geliştiren öğretmen adaylarının ifadelerine yer verilmiştir.

47.4.E:Tarih öğretmeni “*buezela* (vuvuzela)” gibidir. Çünkü; sesi çok çıkar anlayamazsın. Tek onu üfleyen ve üfletenin hoşuna gider, tek avantajı karşısındakinin sesini sesiyle bastırmasıdır.

16.5.K: Tarih öğretmeni “*korkuluk*” gibidir. Çünkü devletin ektiği ideolojiyi hasatı tehlikeye atacak fikirleri bertaraf etmek çabasında statik olduğunun farkında değildir.

Bu kategori altında yer alan metaforları geliştiren öğretmen adaylarının genel olarak kendi tarih öğrenme deneyimlerindeki olumsuzluklardan yola çıkarak bu metaforları geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Burada katılımcıların geleneksel öğretmen rolünü ve tarih eğitiminin ideoloji aktarımı rolünü eleştirdikleri görülmektedir.

Kategori 5: Toplumı şekillendiren kişi olarak tarih öğretmeni

Bu kategori altında değerlendirilen metaforlar; toplumun hafızası (1), izci (1) ve mimar (1)'dir. Aşağıda bu metaforlardan bazılarını geliştiren öğretmen adaylarının ifadelerine yer verilmiştir.

74.4.K: Tarih öğretmeni “*mimar*” gibidir. Çünkü; toplumların ve insanların ruhlarının gelişmesine ve inşasına yardımcı olur.

70.4.E: Tarih öğretmeni “*izci*” gibidir. Çünkü; tarihsel bulguları izleyerek toplumun hareket tarzını yönünü tayin eder.

Toplumun şekillendirme görevi tarih eğitiminin sosyal amaçları içerisinde değerlendirilmektedir (Dilek, 2001). Bu kategoride öğretmen özellikle toplumu istenen şekilde biçimlendirme rolünü üstlenmiştir.

Kategori 6: Tarih araştırmacısı olarak tarih öğretmeni

Bu kategori altında değerlendirilen metaforlar; define avcısı (1) ve aç insan (1)'dir. Aşağıda bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının ifadelerine yer verilmiştir.

34.4.E: Tarih öğretmeni “*define avcısı*” gibidir. Çünkü; tarih öğretmenleri geçmişte yaşanmış olay ve olguları bulup bu delilleri inceleyip araştırarak değerli bilgileri ortaya çıkarır. Bir sandık dolusu altın bulmakla tarihi bir algıyı ortaya koymak aynı değerdedir.

36.4.K: Tarih öğretmeni “*aç insan*” gibidir. Çünkü; asla bildikleriyle yetinmeyen bildikçe daha çok bilme ve araştırma isteği artan kişidir.

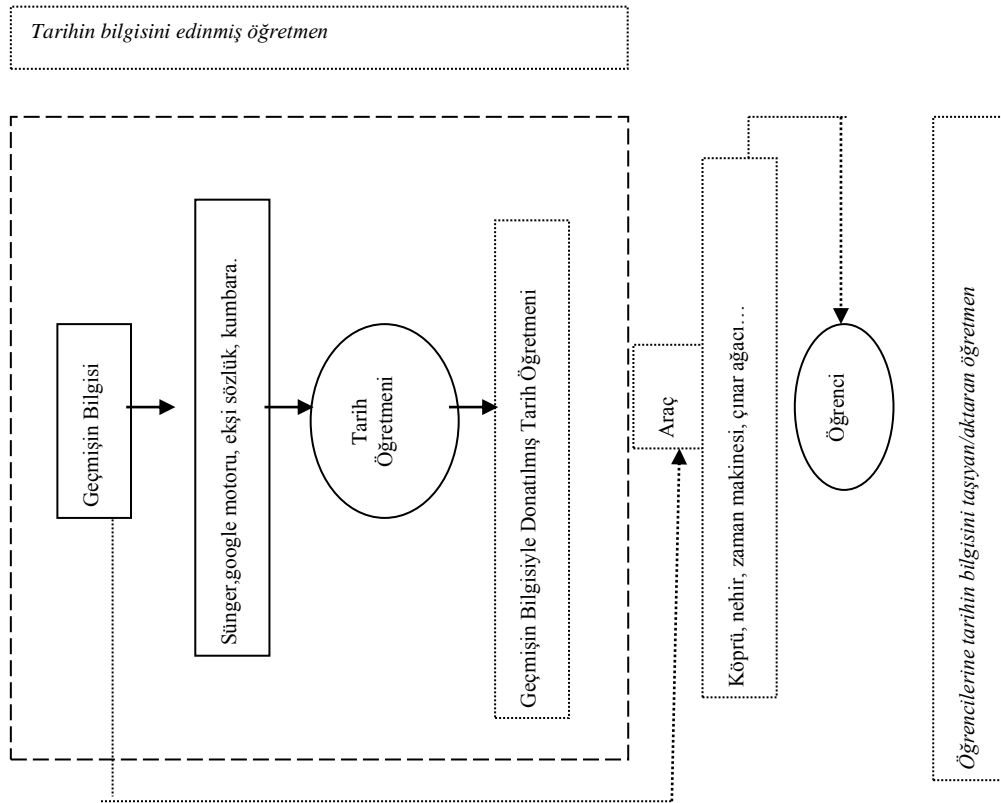
Bu kategoriye giren sadece iki metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar tarih öğretiminin disiplin içi amaçları (Dilek, 2001) ile paralellik göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Tarih öğretmen adaylarının , tarih öğretmenine ilişkin inançlarının neler olduğunu incelediğimiz bu çalışmada öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin metaforları 6 temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Bu metaforlar “tarihsel bilginin aktarıcısı olarak tarih öğretmeni”, “tarihsel bilginin depolayıcısı olarak tarih öğretmeni”, “aydınlatan/yol gösteren kişi olarak tarih öğretmeni”, “müfredatın bekçisi olarak tarih öğretmeni”, “toplumu şekillendiren kişi olarak tarih öğretmeni” ve “tarih araştırmacısı olarak tarih öğretmeni” şeklinde gruplandırılmıştır.

Tarih öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar arasında tarihsel bilginin aktarıcısı ve tarihsel bilginin depolayıcısı olarak tarih öğretmeni metaforları toplam 46 (% 64) öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır. Bu iki ana metafor kendi içinde değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının tarih öğretmenini öncelikle tarihsel bilginin kaynağı, daha sonra da bu bilginin aktarıcısı olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Aşağıdaki şekilde bu iki kategori arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 1: Tarihsel Bilginin Depolayıcısı ve Tarihsel Bilginin Aktarıcısı Olarak Tarih Öğretmeni

Burada tarih öğretmen adaylarının tarihin bilgisine sahip olmayı sünger, ekşi sözlük, kumbara metaforları ile ifade ederken araç olarak da köprü, nehir, zaman makinesi metaforları sıklıkla ifade edilmektedir. Hiç şüphesiz inançların en önemli kaynaklarından biri öğretmen adaylarının, kendi öğrenme deneyimleridir (Hargreaves, 1994; Day, 1999; Richardson, 2005). Yukarıdaki sonuçlarda öğretmen adaylarının lise yıllarındaki tarih öğrenme deneyimleriyle lisans eğitimleri esnasında aldıkları derslerin de etkisi olduğu düşünülebilir. Bu araştırmada tarih öğretmen adaylarının öğretmene ilişkin bilgi kaynağı ve bilgi aktarıcı rollere vurgu yaptıkları görülmektedir. Geliştirilen diğer metaforlar arasında aydınlatan kişi ve yol gösterici metaforları da 15 (%21) katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Fakat bu araştırma özelinde aydınlatma ve yol göstericilik eşit bir rehberlik anlayışını değil yine her şeyi bilen ve bilgisiyle aydınlatıp yol gösteren otorite öğretmen imajının bir parçası olarak değerlendirilmiştir.

Müfredatın aktarıcısı olarak tarih öğretmeni metaforları ise 6 (%8) öğretmen adayı tarafından dile getirilmiştir. Burada adayların sadece aktarıcı olmaya yönelik eleştirel ve negatif bir yaklaşım içinde oldukları görülmektedir. Bunun yanında 3 (%4) öğretmen adayı da tarih öğretmenini toplumu şekillendiren kişi olarak değerlendirmiştir. Burada adayların öğretmenin toplumu şekillendirmesi konusunda pozitif ve olumlayan bir yaklaşım içinde olduğu görülmektedir. Bu iki kategoride tarih öğretmenlerinin mevcut ideolojik yapının benimsetilmesi ve kimlik gelişimindeki rolüne vurgu yapıldığı görülmektedir. Geçmişten günümüze tarih öğretimine yüklenen görevlerden biri de yeni nesillere geçmişin bilgisini, toplumsal değerleri ve kültürü öğretmek, mevcut ideolojik yapıyı benimsetmek ve kimlik gelişimini sağlamak olarak görülmüştür (Demircioğlu, 2010). Ancak çağdaş eğitim yaklaşımları ve yapılandırmacı yaklaşım, tarih öğretiminin bir ideolojik yönlendirme aracı olarak kullanılmasını eleştirmekte ve bu tür çabaları demokratik kültüre aykırı bulmaktadır (Slater, 1995). Ülkemizde de son yıllarda çeşitli yayımlar aracılığıyla tarih derslerinin ideolojik yönlendirme aracı olmaktan çıkarılması önerilmişse de uygulama da bu konuda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Tekeli, 2000; Aslan, 2006; Safran 2010). Öğretmenlerin eğitimle ilgili metaforlarının amaçlara ve yöntemlere ilişkin görüşlerini de etkileyeceği düşünülür (Nespor, 1985:3) Yukarıdaki iki farklı kategorinin birincisinde öğretmen adaylarının resmi ideoloji/müfredatı sadece aktaran olmasına olumlu gözle bakmadıkları görülürken, öğretmenin toplumu şekillendirmesi konusunda olumlu düşündükleri görülmektedir.

Katılımcıların üzerinde en az durdukları metafor ise tarih araştırmacısı olarak tarih öğretmenidir. Sadece 2 öğretmen adayı (%3) bu ana metaforun içinde değerlendirilebilecek metaforlar geliştirmişlerdir. 1970'li yıllardan itibaren tarih öğretiminde Yeni Tarih olarak da adlandırılan anlayış ile tarih öğretiminde tarihçilerin araştırma, analiz ve yorumlama süreçlerinin öğrenciye

tanıtılması ve öğrencide bu süreçlere ilişkin deneyim ve becerilerin oluşturulması amaçlanmaktadır (Ata, 1999, 2008; Aktekin, 2001; Kabapınar, 2003). Böylece tarih derslerinde tarihin sadece sosyal amaçlarından çok disiplin içi amaçlarına da vurgu yapılmaktadır (Dilek, 2001). Bilindiği gibi tarihin disiplin içi amaçları ile tarih bir bakıma, ders kitaplarına bağımlı bir etkinlikler bütünü olmaktan kurtarılmış, sınıflarda kaynakların kullanıldığı ve öğrencilerin bilişsel yeteneklerini geliştirmede bir araç haline getirilmiştir (Dilek, 2001; Yapıcı,2006). Öğrencilere tarihsel araştırma ve analiz deneyimi ve bilimsel düşünme becerileri kazandırmayı amaçlayan bu yaklaşımla, tarihçinin bilgi üretme yöntemini öğrenen öğrenciler, bir tarihçi gibi bilimsel ve analitik düşünme şansına sahip olabileceklerdir (Köksal, 2012).

Günümüzde tarih öğretiminin amaçlarından biri de demokratik vatandaşlar yetiştirmektir (Levstik ve Barton, 2005). Fakat tarih öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlarda demokratik vatandaşlık vurgusunu içinde barındıran metaforlara rastlanmamıştır. Aksine öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar daha çok öğretmen merkezli ve geleneksel eğitim anlayışını yansıtmaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının bugüne kadar aldıkları eğitimin nitelikleri hakkında ipucu vermektedir. Karabağ (2010:376) tarih öğretmen adaylarının nitelikleri ile ilgili “tarih öğretmen adaylarından çıktıkları yolun bilincinde, bilgilerini sürekli yenileyen, çalıştığı kurumu ve öğrencisini iyi tanıyan tarihin ve öğretmenliğin gereklerini severek yerine getiren insanlar’ olmalıdırlar diyerek günümüzün tarih öğretmen adayından beklenenleri sıralamıştır. Öğretmen adayları sadece lisans bilgileriyle yetinmeyip dünyadaki gelişmeleri izleyerek hayat boyu öğrenme prensibine bağlı kalarak kendilerini sürekli yenileyen kişiler olmalıdırlar (Aktekin, 2010). Ancak öğretmen adaylarının bu bilinçle yetişmesi için öğretmen yetiştiren kurumların da bu konuda üzerine düşenleri yapması gerekmektedir. Ülkemizde son yıllarda gerek telif gerekse çeviri olarak tarih eğitimindeki çağdaş yaklaşımları açıklayan birçok eser basılmıştır. Bu eserlerin eğitim fakültelerinde okutulmasının öğretmen adaylarının kendi alanlarında dünyadaki gelişmeleri takip etmeleri açısından çok büyük yararları olacaktır.

ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulabilir: Tarih öğretmenliği programlarında yer alan alan eğitimi (özel öğretim yöntemleri, öğretim teknolojisi ve materyal geliştirme vb.) ve genel öğretmenlik eğitimi (eğitim bilimlerine giriş, öğretim ilke ve yöntemleri vb.) ile ilgili derslerde öğretmen adaylarının gerek alanlarına, gerekse öğretmenlik mesleğine ilişkin inançlarıyla ilgili yansıtımlar yapmalarını sağlayacak etkinlikler geliştirilmelidir. Bu derslerdeki çağdaş yaklaşımlara uygun teorik bilgilerin uygulamadaki karşılıklarının ne olması gerektiğine dair güncel örnekler verilmelidir.

Metafor kullanımı ve analizi yoluyla yaptırılacak çalışmalarla öğretmen adaylarının kendi inançları ve bunların sebepleriyle ilgili farkındalıkları artırılmalıdır. Öğretmenlerin eğitimle ilgili inançlarının, geliştirecekleri öğrenme, öğretme ve değerlendirme etkinliklerini etkileyebileceği bilinmektedir. Tarih öğretmen adaylarının öğrenci merkezli eğitimi kendi öğrenme deneyimleriyle yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak fırsatlar sağlanmalı ve öğretmenlikle ilgili inançlarında değişimin olabilmesi için eğitimleri süresince yeni yaklaşım ve yöntemlerle tanışmalarını sağlayacak ortamlar sunulmalıdır.

Tarih öğretmen adaylarına yönelik araştırmalar yapmayı planlayan araştırmacılara yönelik olarak da şu önerilerde bulunulabilir: Bu alanda inançlara ilişkin boylamsal çalışmalar yapılabilir. Bu boylamsal çalışmalar bize hem tarih öğretmen adaylarının var olan görüşlerini hem de bu görüşlerdeki değişme ya da değişmemeyi nedenleri ile birlikte gösterebilir. Görev başındaki tarih öğretmenlerinin tarih öğretmenine ilişkin inançları incelenip tarih öğretmen adayları ile karşılaştırılabilir. Bu karşılaştırma cinsiyet, tarihi sevip sevmeme gibi değişkenler açısından da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, S. (2008). The Education of Social Studies Teachers. In: Linda S. Levstik and Cynthia A. Tyson (Eds.), *Handbook of Research in Social Studies Education*, 329-351, New York: Routledge.
- Aktekin, S. (2001). İngiliz Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri. İçinde: F. Çelebi (Ed.), *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim, Yerel Tarih Grupları Deneyimi* (205-212), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Aktekin, S. (2010). Hayat Boyu Öğrenme ve Sürekli Mesleki Gelişim. İçinde: M.Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri* (377-384), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Arslan, M., Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Öğretim Açısından İncelenmesi. *Millî Eğitim*, 171, 100-108.
- Aslan, E. (2006). Neden Tarih Öğretiyoruz? *DEÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 162-174.
- Ata, B. (1999). İngiltere’de Piaget ve Bruner’in Görüşlerinin İlköğretim Tarih Öğretimine Yansımaları Üzerine Bir Araştırma. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 44-51.
- Ata, B. (2008). Tarih Öğretmen Adaylarını Tarih Eğitiminde Analoji Anlayışları. İçinde: M. Safran, D. Dilek (Ed.), *21. Yüzyılda Kimlik Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

- Aydın İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmen ve Öğrenci Kavramlarına İlişkin Kullandıkları Metaforlar. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 818-842.
- Bilgin, N. (1998). Kimlik Arayışı Olarak Resmi Tarih. İçinde: Salih Özbaran (Ed.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* (115-130), İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Bilgin, N. (2000). *İçerik Analizi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6/4, 693-712.
- Collins, E. C., Green J. L. (1990). Metaphors: The Construction of a Perspective. *Theory into Practice*, 29/2, 71-77.
- Çelikten M. (2006). Kültür ve Öğretmen Metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21/2, 269-283.
- Day, C. (1999) *Developing Teachers, the Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilek, D. (2001). *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*. Ankara: Pegem-A. Yayıncılık
- Dilek, D. (2009). Geçmiş İmgelerle Yeniden Kurmak: İlköğretim Düzeyinde Tarihsel İmgelem Becerilerinin Kullanımı Üzerine İkonografik Bir Analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9 (2), 633-689.
- Guerrero, M.C.M. de, Villamil, O.S. 2000: Exploring Teachers' Roles Through Metaphor Analysis. *TESOL Quarterly* 34, 341-51.
- Hargreaves, A. (1994) *Changing Teachers, Changing Times: Teachers' Work and Culture in the Postmodern Age*. New York: Teachers College Press.
- Kabapınar, Y. (2003). Eğitim Pedagojisi ve Tarih Metodolojisi Açısından İngiliz Tarih Ders Kitaplarına Bir Bakış, *Tarih ve Toplum*, 230,40-47.
- Karabağ, G. (2010). Tarih öğretmenlerinin Mesleki Becerilerini Şekillendiren Unsurlar İçimde: M.Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri* (373-376), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Köksal, H. (Ed.). (2012). *Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Örnekleri*. Harf Eğitim Yayıncılığı, Ankara.
- Levstik, L. S., Barton, K. C (2005). *Doing History: Investigating with Children in Elementary and Middle School*. Third Edition. London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

- Mahlios M., Maxson M. (1998) Metaphors as Structures for Elementary and Secondary Preservice Teachers' Thinking. *International Journal of Educational Research*, 29, 227–240.
- Martinez, M., Sauleda N., Huber, G. (2001). Metaphors as Blueprints of Thinking about Teaching and Learning, *Teaching and Teacher Education*, 17, 965–977.
- Mason, J. (1996) *Qualitative Researching*. London: Thousand Oaks and New Delhi: Sage Publications.
- Maykut, P.; Morehouse, R. (1994). *Beginning Qualitative Research*. London: Falmer Press.
- McGath, I. (2006). Using Insights from Teachers' Metaphors, *Education for Teaching*, 32/3, 303–17.
- Nestor, J. K. (1985). *The Role of Beliefs in the Practice of Teaching Final Report of the Teacher Beliefs Study*. Texas Üniv. Austin: Research and Development Center for Teacher Education.
- Oxford, R., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R.Z., Saleh, A. and Longhini, A. (1998). Clashing Metaphors about Classroom Teachers: Toward a Systematic Typology for the Language Teaching Field. *System* 26, 3–50.
- Richardson, V. (2003). Preservice teachers' Beliefs. Ed: James Rath, Amy C. McAninch, *Teacher Beliefs and Classroom Performance: The Impact of Teacher Education Volume 6: Advanced in Teacher Education*, ABD:Information Age Publishing Inc.
- Robson, C. (1999). *Real World Research*. Oxford: Blackwell.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2/2, 131-155.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarını Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Koçbeker, B. N., Saban, A. (2006). An Investigation of the Concept of Teacher Among Prospective Teachers through Metaphor Anaysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6/ 2, 506-522.
- Safran, M. (Ed.). (2010) *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Seferoğlu, G., Korkmazgil, S., Ölçü, Z. (2009). Gaining Insights into Teachers' Ways of Thinking via Metaphors, *Educational Studies*, 3, 323-335.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Silverman, D. (2000). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London: Sage.
- Slater, J. (1995). *Teaching History in the New Europe*. London: Cassell.

- Sönmez, V. (1993). *Program Geliştirme Öğretmen El Kitabı*, Adım Yayıncılık, Ankara: 1993.
- Tekeli, İ. (2000). İlköğretim Okulları ve Liselerde Tarih Eğitimi. İçinde: *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması*, 8-40, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Thomas, L., Beauchamp, C. (2011). Understanding New Teachers' Professional Identities through Metaphors. *Teacher and Teacher Education*. 27,762-769.
- Toxford, R., Tomlinson S., Barcelos A., Hartinton C., Lavine R., Saleh A., vd. (1998). Clashing Metaphors about Classroom Teachers: Toward a Systematic Typology for the Language Teaching Field, *System*, 26, 3-50.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitimbilim Alanında Aynı Araştırma Sorusunu Yanıtlamak için Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılması, *Eğitim ve Bilim*, 26/120, 8-13.
- Yapıcı, G. (2006). *Dört Kültürde Tarih Öğretimi Yaklaşımı: İngiltere, Fransa, İsviçre ve Türkiye Örnekleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zhao, H., Coombs, S., Zhou, X. (2010). Developing Professional Knowledge about Teachers through Metaphor Research: Facilitating a Process of Change. *Teacher Development*, 14, 381-395.